

Sygn. akt II Ca 107/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 kwietnia 2020 roku

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia SO Mariusz Broda

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w dniu 3 kwietnia 2020 roku w K.

sprawy z powództwa M. M.

przeciwko D. M.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Staszowie z dnia 29 sierpnia 2019 roku, sygn. akt I C 341/19

uchyla zaskarżony wyrok, znosi w całości postępowanie przed Sądem Rejonowym i przekazuje sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania z pozostawieniem rozstrzygnięcia o kosztach niniejszego postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IICa 107/20

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29.08.2019r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo M. M. przeciwko D. M.. Podstawy faktyczne i prawne takiego rozstrzygnięcia Sąd pierwszej instancji przedstawił w pisemnym uzasadnieniu (k.69-70).

Wyrok w całości apelacją (k.73-76) zaskarżył powód.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja o ile prowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku, zniesienia w całości postępowania przed Sądem Rejonowym i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, podlegała uwzględnieniu.

Zaskarżony wyrok zapadł w warunkach nieważności postępowania – w rozumieniu art. 379 § 1 kpc.

Analiza akt postępowania przeprowadzonego przed Sądem pierwszej instancji pozwala stwierdzić, że pozwany nie był ani razu nie doręczono w sposób prawidłowy żadnej przesyłki sądowej w tym i tej zawierającej odpis pozwu i zawiadomienie o terminie rozprawy. Takie próby zostały podjęte, ale przesyłki zostały zwrócone z adnotacją o podwójnym awizowaniu. Sąd Rejonowy pozostawił je w aktach ze skutkiem doręczenia, co wskazuje zastosowanie art. 139 § 1 kpc. Przewidziany w tym przepisie tzw. tryb zastępczego doręczenia – opiera się na swego rodzaju domniemaniu, że adresat przesyłki sądowej faktycznie pod tym adresem zamieszkuje, innymi słowy, że ten adres pozostaje prawidłowy. Jest to jednocześnie jeden z fundamentalnych warunków skuteczności doręczenia wobec niemożliwości dokonania tego w inny przewidziany w przepisach kpc (o doręczeniach) sposób. Jedną z możliwości zweryfikowania aktualności adresu miejsca zamieszkania strony pozostaje skorzystanie z systemu „(...) Z takiej

możliwości skorzystał Sąd Rejonowy w Sopotcie (przekazujący sprawę według właściwości miejscowej – Sądowi Rejonowemu w Staszowie). Z uzyskanej informacji (k.17-19) wynika, że jeszcze przed wytoczeniem powództwa adres pozwanego wskazany w pozwie nie był już adresem jego miejsca zameldowania. Oczywiście pojęcie adresu zameldowania nie jest tożsame z pojęciem miejsca faktycznego zamieszkania. Miejsca te mogą, ale nie muszą być ze sobą tożsame. Nie mniej jednak, skoro powód posługuje się adresem miejsca zamieszkania pozwanego, które w przeszłości było de facto miejscem jego zameldowania, to wymeldowanie się przez pozwanego spod tego adresu jest wystarczającą okolicznością wzruszającą domniemanie z art. 139 § 1 kpc. W realiach tej sprawy oznacza to brak jakiegokolwiek skutecznego doręczenia pozwanemu którejkolwiek z przesyłek sądowych w sposób przewidziany w przepisach kpc, oczywiście w brzmieniu obowiązującym przed 7.11.2019r., a ubocznie trzeba wskazać i na to, że te przepisy mają zastosowanie także w niniejszym postępowaniu apelacyjnym (art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 4.07.2019r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw Dz.U.2019.1494). Dodać jedynie należy, że ustawodawca dostrzegając słabość rozwiązania dotyczącego tego rodzaju doręczenia zastępczego, wprowadził w przepisach kpc nowelizowanych z dniem 7.11.2019r. takie rozwiązania, które zdecydowanie podnoszą poziom gwarancji poszanowania praw procesowych stron postępowania. Chodzi w szczególności o art. 139⁽¹⁾ kpc. Nie mógł z tego rozwiązania skorzystać jeszcze Sąd Okręgowy, z uwagi na datę wniesienia apelacji i przywołany już art. 9 ust. 4 ustawy nowelizującej.

Zgodnie z art. 378 § 1. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

Nieważność postępowania określona w art. 379 pkt 5 k.p.c. ma miejsce wtedy, gdy strona postępowania, wbrew swej woli, została faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części (post. SN z 13 listopada 2018 r., III PZ 9/18).

W orzecznictwie przeważa jednak pogląd, że ten podlegający uwzględnieniu z urzędu stan nieważności postępowania nie musi dotyczyć pozbawienia prawa do obrony strony skarżącej, może dotyczyć także i drugiej strony. Dla uzasadnienia tego poglądu podnoszony jest argument, że rygory i sankcje procesowe ustanawiane są nie tylko dla ochrony konkretnych uprawnień i interesów stron, bo przestrzeganie rygorów ma wydzźwięk ogólny, służy zarówno interesom stron, jak i interesowi wymiaru sprawiedliwości (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., IIICZP 154/07, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2004 r., IV CK 269/02 i z dnia 23 marca 2006 r., IV CSK 115/05, nie publ.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2019r. V CSK 272/18).

Wyjaśnić należy i to, że zgodnie z utrwalonym już stanowiskiem judykatury, pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw polega na tym, że z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, jeśli skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji, przy czym nie ma jakiegokolwiek znaczenia, czy działanie strony mogłoby mieć wpływ na rozstrzygnięcie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 84/10, z dnia 1 kwietnia 2011 r., II PK 248/10, z dnia 27 marca 2012 r., III UK 75/11, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2014 r., I PK 291/13). Stwierdzenie nieważności postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swoich praw wymaga rozważenia, czy nastąpiło naruszenie przepisów prawa procesowego, czy to uchybienie miało wpływ na możliwość działania strony, a jeśli obie te przesłanki wystąpiły łącznie, to czy mimo ich spełnienia strona rzeczywiście, faktycznie nie mogła bronić swoich praw (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 kwietnia 2015 r., V CSK 573/14, z dnia 18 grudnia 2014 r., II UZ 58/14, z dnia 4 grudnia 2014 r., III UZ 13/14, z dnia 28 listopada 2002 r., I CKN 399/01).

Nie ulega wątpliwości, że wszystkie tak zidentyfikowane przesłanki pozbawienia pozwanego prawa do obrony w tym przypadku wystąpiły. Zatem doszło do nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji, którą Sąd Okręgowy zobligowany był uwzględnić z urzędu, z przyczyn już wyjaśnionych.

W toku ponownego rozpoznania sprawy Sąd Rejonowy zadba o to, by pozwany miał zagwarantowane prawo do obrony.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 2 kpc orzekł jak w sentencji.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)